ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

17

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΥ - ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΑΓΡΟΤΩΝ

Α.Π 1821

Ἀθήνα 8-3-78.

ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ ΣΤΟ ΚΙΛΕΛΕΡ

Θεσσαλία Μάρτης 1910. Ἡ ἀγωνιστική κινητοποίηση τῶν "λευκῶν σκλάβων" τῶν Κολλήγων τοῦ Θεσσαλικοῦ κάμπου, βρίσκεται στό ἀποκορύφωμά της.

Ὁ ἀγώνας πού ἄρχισε ἀπό ἕνα αἰώνα καί πάνω γιά τήν ἀναγνώριση τοῦ δίκαιου τῆς παραχώρησης τῶν τσιφλικιῶν στούς καλλιεργητές των, δέν ἔχει βρεῖ καμμιά ἀνταπόκριση ἀπό τίς ἀστοτσιφλικάδικες κυβερνήσεις τῆς Ἀθήνας.

Ἄς δοῦμε ὅμως τό κοινωνικό περίγραμμα, μέσα στό ὁποῖο ξετυλίσσονται τά γεγονότα καί τό ποιόν τῆς ἐκμετάλλευσης, πού ὅπλισε τούς φιλήσυχους καί φιλειρηνικούς ἀγρότες καί τούς ἐξώθησε νά πάρουν τό δίκιο μέ τό χέρι τους.

Ἔχει χυθεῖ πολύ μελάνι μέχρι σήμερα ἀπό τούς ὑποστηρικτές τῆς ἀστικῆς τάξης, γιά τήν αἰτιολόγηση τῶν δεινῶν τοῦ ἕλληνα ἀγρότη, πού κατ'αὐτούς ὀφείλονται εἴτε στίς κακές ἐδαφοκλιματικές συνθῆκες τῆς Ἑλλάδας, εἴτε στά κατάλοιπα τοῦ "φεουδαρχικοῦ" τρόπου ἐκμετάλλευσης τῆς γῆς, κατάσταση πού κατ'αὐτούς κληρονομήσαμε ἀπό τούς Τούρκους.

Ἡ πρώτη αἰτία, ἄν καί εἶναι ἀμφισβητήσιμη, εἶναι ἔξω ἀπ'τό σκοπό μας καί ἴσως δευτερεύουσας σημασίας. Ἡ δεύτερη ὅμως, ἐπειδή χρησιμοποιήθηκε σάν κύριο ἄτοῦ δικαιολόγησης τῆς δυστυχίας τῶν Ἑλλήνων ἀγροτῶν, ἀξίζει νά μᾶς ἀπασχολήσει.

Εἶναι ἐντελῶς ψεύτικος ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι ὁ φεουδαρχισμός ἦταν τό σύστημά ἐκμετάλλευσης τῆς γῆς στήν Τούρκικη αὐτοκρατορία, γιατί τό κύριο χαρακτηριστικό αὐτοῦ, εἶναι ἡ προσφορά ἀγγαρείας καί μάλιστα πρός ὄφελος ὁρισμένων προσώπων. Κάτι τέτοιο εἶναι σχεδόν ἄγνωστο στά ἐδάφη τῆς Τούρκικης αὐτοκρατορίας.

Πρίν ἀρχίσει ἡ διαδικασία κατάρρευσης τῆς Τούρκικης αὐτοκρατορίας, ἡ γῆ ἀνήκει κατά φυλή κυριότητα στό κράτος. Οἱ καλλιεργητές κάνουν χρήση τοῦ δικαιώματος ἐπικαρπίας "τεσσαρούφ" ὄντας οὐσιαστικά ἰδιο-

./..

κτῆτες τῶν μικρῶν οἰκογενειακῶν κτημάτων, πού εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου ἡ βάση καλλιέργειας τοῦ ἐδάφους. Ἡ ὕπαρξη τῶν βακουφικῶν (ἀφιερωμένων) καί μουλκικῶν ἐδαφῶν, δέν ἀνατρέπει τό νόνα, γιατί ἡ ἔκταση πού πιάνουν εἶναι ἐλάχιστη.

Ἡ οἰκονομία εἶναι ἀγροτοοικογενειακή μέ ἰσχυρό κεντρικό κράτος.

Τό ὑπερπροϊόν τῆς δουλειᾶς τῶν ἀγροτῶν μεταβιβάζεται στό κράτος διά μέσου τῶν τιμαριωτῶν, πού ἦταν στήν πραγματικότητα ὑπάλληλοι τοῦ κράτους, μέ τούς φόρους (δεκάτη, χαράτσι, κεφαλικός φόρος κλπ).

Τό Τούρκικο κράτος ἀντιμετωπίζει τίς δαπάνες του μέ τό προϊόν ἀπό τούς φόρους καί μέ τή λαφυραγώγηση ἀπό τούς ἐπεκτατικούς πολέμους.

Ἀπό τή στιγμή πού σταμάτησαν αὐτοί οἱ τελευταῖοι καί μειώθηκαν σέ μεγάλο βαθμό τά ἔσοδα τοῦ κράτους ἀρχίζει ἡ παρακμή.

Ἡ παρακμή καί ἡ διάλυση βοηθήθηκε σέ μεγάλο βαθμό ἀπό τή διείσδυση τῶν δυτικῶν στό Τούρκικο κράτος (ἐμπόριο, διομολογήσεις μεταξύ Τούρκικης κυβέρνησης καί δυτικῶν κρατῶν κ.λ.π.) καί ἀπό ἄλλα γεγονότα ὅπως πειρατεία, κακή διοίκηση, πληθωρισμός κ.λ.π. Ἀκριβῶς τή παρακμή τοῦ Τούρκικου κράτους ἐκμεταλλεύτηκαν περιφερειακά οἰκονομικά κέντρα ἐξουσίας γιά τή δημιουργία τῶν τσιφλικιῶν.

Πολλοί ἀπό τούς φορεισπράκτορες (τιμαριῶτες, σπαχῆδες) καί τούς στρατιωτικούς διοικητές τοῦ Σουλτάνου, ἀφοῦ ἀπέκτησαν οἰκονομική δύναμη ἐκμεταλλευόμενοι τήν ἀδυναμία τοῦ κράτους νά στηρίξει τό θεσμό τῆς "μικροϋδιοκτησίας", τήν ἐρήμωση πολλῶν περιοχῶν ἐξ αἰτίας τῆς καταπίεσης καί τῆς πειρατίας καί τήν οἰκονομική ἀθλιότητα τῶν ἀγροτῶν, ἐξαγόρασαν μεγάλες περιοχές μέ τούς πληθυσμούς τους ἤ τίς ἐρήμωσαν μεταφέροντας πληθυσμό κι'ἐδημιούργησαν τά τσιφλίκια.

Τό τσιφλίκι ἐξ αἰτίας ἀκριβῶς τῆς ἀντίθεσής του πρός τό σύστημα ἐκμετάλλευσης τῆς γῆς στή Τούρκικη αὐτοκρατορία εἶναι ἡμιπαράνομο μέχρι τά μέσα τοῦ 19ου αἰώνα. Ἀναγνωρίζεται τό 1858 ἀπό τό Σουλτάνο. Μά κι'ἀκόμα στό βαθμό πού ὑπάρχει εἶναι κατά κάποιο τρόπο μιά συνιδιοκτησία, ἑταιρεία, κολλήγων καί τσιφλικούχων, δέν εἶναι σέ καμμιά περίπτωση μέσα στήν Ὀθωμανική αὐτοκρατορία ἰδιοκτησία τοῦ Τσιφλικᾶ.

Τό ὅτι τό τσιφλίκι δέν εἶναι ὁ κύριος τρόπος ἐκμετάλλευσής τῆς τῆς στήν Ὀθωμανική αὐτοκρατορία, ἀποδεικνύεται ἀπό τό γεγονός ὅτι

./..

καί στήν Ἑλλάδα καί ἰδιαίτερα στή Θεσσαλία καί Μακεδονία, πού εἶχε τή μεγαλύτερη διάδοσή του ἐξ αἰτίας τῆς ἐρήμωσης, δέν ξεπέρασε τό 50% τῶν καλλιεργουμένων ἐδαφῶν. Αὐτή ἡ βαθμιαία ἐξάπλωση τοῦ θεσμοῦ τοῦ τσιφλικοῦ μαζί μέ τήν αὔξουσα καταπίεση τῶν πληθυσμῶν (αὔξηση φόρων, γιά διατήρηση τοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐσόδων, 8 φορές σέ σταθερό νόμισμα μεταξύ 1600 καί 1800, ἀνάπτυξη τῆς καταπίεσης σέ ἀκόμα μεγαλύτερο βαθμό ἀπό τά ἐνδιάμεσα μεταξύ κράτους καί ἀγροτῶν στρώματα, (τιμαριῶτες,κοτζαμπάσηδες, ἀνώτερος κλῆρος), ὁδήγησαν σέ διαδοχικές ἐξεγέρσεις μέ σπουδαιότερη καί ἐπιτυχῆ στόν ἑλλαδικό χῶρο τήν ἐξέγερση τοῦ 1821 πού ἦταν καθαρά ἀγροτολαϊκή ἐξέγερση.

Παρ'ὅλα ὅμως πού ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1821 ἔγινε ἀπό τίς ἀγροτικές μάζες κύρια γιά νά ἀποτινάξουν ἀπό πάνω τους τή σωρευμένη καταπίεση τοῦ Τούρκου καί τοῦ κοτζαμπάση, τελικά πῆρε στραβό δρόμο καί ἀπέτυχε στίς βασικές της ἐπιδιώξεις.

Οἱ ἀγρότες,ἐνῶ πέρα ἀπό τίς ἐθνικές τουςἐπιδιώξεις ἀπέβλεπαν σέ μιά βελτίωση τῆς θέσης τους μέσα στόν ἑλληνικό κράτος, βγῆκαν ἀπ'τήν ἐπανάσταση καταστραμμένοι.

Ἡ ἀγροτική γῆ ἔμεινε χέρσα καί τά ζῶα τους εἶχαν μειωθεῖ στό ἐλάχιστο. Οἱ ἀγωνιστές τοῦ μεγάλου ἔπους, ἔγιναν ζητιάνοι ἤ ἀναγκάστηκαν νά καταφύγουν στίς λη στεῖες, ὅσοι δέν κλείστηκαν στίς φυλακές ἤ δέν ἐκτελέστηκαν.

Ἀντί τῆς διανομῆς τῶν τούρκικων κτημάτων στούς ἀκτήμονες ἀγρότες - ἐπαναστάτες, οἱ κοτζαμπάσηδες αὔξησαν τό βιό τους. Τό μόνο θετικό ἡ ἐθνικοποίηση τῶν τούρκικων γαιῶν στίς ἀπελευθερωθεῖσες περιοχές, ἐκτός ἀπό τήν Ἀττική καί Εὔβοια, γιά τίς ὁποῖες ὑπῆρξε εἰδική συνθήκη, πού προστάτεψε τά συμφέροντα τῶν Τούρκων τσιφλικάδων καί ἄνοιξε τήν πόρτα γιά τήν παγιοποίηση καί ἀνάπτυξη τοῦ θεσμοῦ τοῦ τσιφλικοῦ στό νέο Ἑλληνικό κράτος.

Ἔξω ἀπό τή παραπάνω συνθήκη, τή κατάσταση χειροτέρεψε ἡ εἰσαγωγή τοῦ Ρωμανογερμανικοῦ δίκαιου πού μετέτρεψε τόν τσιφλικά ἀπό κύριο νομῆς, σέ ἀπόλυτο ἰδιοκτήτη καί τό κολλῆγο τοῦ τσιφλικοῦ σέ ἁπλό ἀγρομισθωτή θῦμα στήν ἁρπακτική διάθεση τοῦ τσιφλικά. Οἱ κεφαλαιοκράτες τῆς διασπορᾶς καί ξένοι ἀκόμα ἐκμεταλλεύτηκαν τήν εὐκαιρία κι'ἄρπαξαν σχεδόν τσάμπα τά τσιφλίκια τῆς Ἀττικῆς καί τῆς Εὔβοιας.

Ἀπ'τή μεριά του ὅμως καί τό κράτος ἀφοῦ ἔγινε ἀπόλυτος κύριος τῶν ἐθνικοποιηθέντων ἐδαφῶν (35% τοῦ συνόλου), πάνω στά ὁποῖα ὁπωσδήποτε οἱ καλλιεργητές εἶχαν δικαιώματα, μετατράπηδε σέ μισθωτή πρός τούς ἀγρότες τῶν ἐδαφῶν. Εἰσπράττει πέρα ἀπό τήν ἐπαχθῆ δεκάτη (πού ἔφθανε πολλές φορές τό 1/3 τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος) καί 15% ἐπί τοῦ συνολικοῦ προϊόντος, ἀποσπῶντας ἔτσι μέχρι καί τό σύνολο τοῦ καθαροῦ προϊόντος ἀπό τούς ἀγρότες, ὁδηγῶντας τους ἔτσι ὁλόϊσια στήν τέλεια ἐξαθλίωση. Ἡ κατάσταση αὐτή ὡδήγησε σέ διαρκεῖς διαμαρτυρίες καί ἐξεγέρσεις μέχρι τό 1871, πού ἔγινε ἡ πρώτη ἀγροτική μεταρρύθμιση ἀπό τούς: Κουμουνδοῦρο καί Σωτηρόπουλο.

Μέχρι τότε, μόνο 280 χιλ. στρέμματα εἶχαν διανεμηθεῖ στούς ἀκτήμονες ἀγρότες ἀπό ἕνα σύνολο 8 ἑκ. στρεμμάτων ἐθνικῶν γαιῶν. Μέ τό νόμο τῆς 25 τοῦ Μάρτη τοῦ 1874 διανεμήθηκαν μέχρι τά 1911, $2^1/2$ ἑκ, στρέμματα σέ 357.217 κλήρους.

Ἡ κατάσταση χειροτέρεψε ἀκόμα περισσότερο καί τό πρόβλημα τῆς διανομῆς τῶν ἐθνικῶν γαιῶν καί τῆς ἀπαλλοτρίωσης τῶν τσιφλικιῶν ἔγινε δυσκολώτερο μέ τήν προσάρτηση τῆς Ἄρτας καί τῆς Θεσσαλίας τό 1881. Τοῦτο φυσικά, γιατί στή συνθήκη τοῦ Βερολίνου 1878 περιλαμβανόταν ὁ ἴδιος ὅρος προστασίας τῶν συμφερόντων τῶν Τούρκων τσιφλικάδων, ὅπως στήν Ἀττική καί Εὔβοια. Τόν ὅρο αὐτό ἐκμεταλλεύτηκαν οἱ: Ζωγράφος, Συγγρός, Στεφάνοβιτς, Σκυλίτσης, Τερτίπης, Ζάππας, Καρτάλης, Ζαρίφης, Καραπάνος καί ἐξαγόρασαν ἀντί "πινακίου φακῆς" τεράστιες ἐκτάσεις καί ὑποδούλωσαν γιά μιά ἀκόμα φορά τό μισό τοῦ πληθυσμοῦ τῶν "ἐλευθερωθέντων" πειοιοχῶν.

Οἱ νέοι τσιφλικάδες πού χειρότεροι ἐκμεταλλευτές ἀπό τούς προκατόχους τους Τούρκους, πέρα ἀπό τήν τέλεια ἀποξένωση ἀπό κάθε δικαίωμα πάνω στό ἔδαφος τῶν κολλήγων, τούς ἀφήρεσαν κάθε δικαίωμα, ὅπως ἰσοβιότητα, στέγαση, ἰδιωφελῆ καλλιέργεια μικρῶν λουρίδων γῆς, κατοχή ζώων, ἐκμετάλλευση κοινοτικῶν βοσκῶν, πού εἶχαν προηγούμενα οἱ κολλῆγοι.

Τό ποτήρι ὅμως τῆς πικρίας τῶν λευκῶν "σκλάβων" γιατί ἔτσι τούς κατάντησαν οἱ κατοπινοί μεγάλοι τοῦ ἔθνους "εὐεργέτες", ἰδιαίτερα τοῦ Θεσσαλικοῦ κάμπου, ξεχείλισε ἀπό τά δεινά τῆς ἀποτυχίας τοῦ 1897 καί τῆς οἰκονομικῆς κατάρρευσης τῆς Ἑλλάδας, πού ἀκολούθησε.

Βέβαια οἱ πιέσεις γιά ἀπαλλοτρίωση τῶν τσιφλικιῶν ἄρχισαν ἀμέσως μετά τή προσάρτηση, μέ κάποια προσπάθεια τοῦ Δεληγιάννη , στήν

ἐνδιάμεση περίοδο μέχρι τό 1900, νά περάσει νόμο γιά ἀπαλλοτρίωση τοῦ 1/8 τῶν τσιφλικιῶν, πού καταψηφίστηκε κι'ἀπό βουλευτές του, ἐξαγορασμένους ἀπό τούς τσιφλικάδες.

Λίγα λόγια γιά τήν πολιτική τοῦ Τρικούπη εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητα.

Ἐνῶ ὁ Κουμουνδοῦρος ἀπόβλεπε στήν ὁλοκλήρωση καί θεσμοποίηση τοῦ μικροῦ οἰκογενειακοῦ ἀγροτικοῦ κλήρου μέ ἀπώτερο στόχο τή στήριξη τῶν συμφερόντων τῆς βιομηχανίας, ὁ Τρικούπης πιό στενόμυαλος στήριξε μέ προστατευτικούς δασμούς πάνω στό εἰσαγόμενο σιτάρι τούς τσιφλικάδες, μέ συνέπεια τή διατήρησή τους μέσα στό ἀγροτικό χῶρο γιά τριάντα καί πλέον χρόνια. Ἔτσι, ἐνῶ ἐξ αἰτίας τῆς ἀσυμφορότητας τοῦ ἀγροτικοῦ πεδίου σάν πεδίου ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητας ἔδειχναν διάθεση νά φύγουν ἀφοῦ ἄλλωστε πολλαπλασίαζαν μέ τήν ἐξαγορά τῶν τσιφλικιῶν ἀπό τό κράτος τά χρήματά τους, παρατάθηκε γιά τριάντα καί πάνω χρόνια ἡ στυγνή ἐκμετάλλευση τῶν ἀγροτῶν.

Ἐρέθισμα γιά τό ξεσήκωμα τῶν ἀγροτῶν ἀποτέλεσαν τά κηρύγματα τοῦ Σοφοκλῆ Τριανταφυλλίδη μέσα ἀπό τίς στῆλες τῆς Πανθεσσαλικῆς καί τοῦ Δελμούζου.

Τή φωτιά ἄναψε ὁ ἥρωας τοῦ Ἕλληνα ἀγρότη καί ὁλογερός κήρυκας τοῦ σοσιαλισμοῦ Μαρῖνος Ἀντύπας, πού ἄν καί μή Θεσσαλός, παράτησε τά πάντα καί περιέτρεχε στά χωριά τοῦ Θεσσαλικοῦ κάμπου γιά νά ξεσηκώσει τούς λευκούς σκλάβους.

Ἡ δολοφονία του βέβαια στό Πυργετό τῆς Λάρισας ἀπό τό πληρωμένο ἀπό τούς τσιφλικάδες φονιά Γιάννη Κυριακό, στίς 6 Μάρτη τοῦ 1907, ἦταν ἡ φυσική συνέπεια.

Ὅμως ἡ δολοφονία του ξεσήκωσε κῦμα ἀγανάκτησης κι'ἀνατάραξε τίς καρδιές τῶν κολλήγων. Τά γεγονότα τοῦ ξεσηκωμοῦ ἔρχονται γρήγορα κι'ἀπανωτά.

Τό Μάη τοῦ 1909 ἱδρύεται ὁ Γεωργικός Πεδινός Σύλλογος πού ἔδωσε τό σύνθημα ἔντονου ἀγώνα γιά τήν ἀπαλλοτρίωση τῶν τσιφλικιῶν. Ἐπί κεφαλῆς του οἱ καταξιωμένοι ἡγέτες τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος, Μπούσδρας, Σταμούλης, Ψιμόπουλος, Μπαζῆς. Τό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς 15ης Αὐγούστου 1909 δέν ἔδωσε καμμιά λύση στό πρόβλημα τῶν τσιφλικιῶν καί τοῦ ἀγροτικοῦ γενικώτερα.

"Ετσι τή 1η Νοέμβρη γίνεται τό πρῶτο συλλαλητήριο ἀπό τούς χωρικούς τοῦ Πηλίου γιά τή κατάργηση τῆς δεκάτης τοῦ λαδιοῦ.

Στίς 27 Γενάρη 1910 γίνεται Συνέδριο Γεωργικό στή Λάρισα μέ ἀπόλυτη ἐπιτυχία. Στίς 7 Φλεβάρη γίνονται τά πρῶτα συλλαλητήρια στά Τρίκαλα, Βόλο, Βελεστῖνο, Φάρσαλα, Λάρισα πού ἀπεφάσισε τό Γεωργικό Συνέδριο.

Στή Λάρισα ὁ Γ. Σχοινᾶς προφητεύει: "Ἡ πέννα μέ τό αἷμα θά γράψει τό νόμο τῆς Ἐλευθερίας".

Μέσα στό Φλεβάρη ἡ Ἐπιτροπή πού βγῆκε ἀπό τό Συνέδριο τῆς Λάρισας, στήν Ἀθήνα κανει ἐπαφές μέ τήν Κυβέρνηση, ἀρχηγούς κομμάτων Νικόλαος Ζορμπᾶ, χωρίς κανένα θετικό ἀποτέλεσμα. Στίς 23 τοῦ Φλεβάρη ἡ ἐπιτροπή ἐπιστρέφει στή Θεσσαλία γιά νά πραγματοποιήσει τά συλλαλητήρια πού ἀποφάσισε.

Τήν ἴδια μέρα γίνεται ὀξύτατη συζήτηση στή Βουλή χωρίς ἀποτέλεσμα. Στή Καρδίτσα στίς 27 Φλεβάρη πραγματοποιεῖται τό πρῶτο δυναμικό συλλαλητήριο μεγαλειῶδες σέ παλμό καί δυναμισμό. Δέκα χιλιάδες κολληγάδες βροντοφωνοῦσαν:

Ζήτω ἡ ἀπαλλοτρίωση!

Ζήτω ἡ λευτεριά!

Καί ἀναιτοῦν μέ ψήφισμα ἡ Κυβέρνηση νά φέρει στή Βουλή τό γρηγορώτερο νομοσχέδιο γιά τήν ἀναγκαστική ἀπαλλοτρίωση τῶν τσιφλικιῶν.

Τήν ἴδια μέρα γίνονται καί τά πρῶτα ἐπεισόδια μέ τό σταμάτημα τοῦ τραίνου ἔξω ἀπό τή πόλη. Στήν ἴδια ἡμερομηνία γίνονται συλλαλητήρια στά Τρίκαλα, Σοφάδες, Φάρσαλα. Ἡ ματοβαμμένη κυβέρνηση Δραγούμη, θορυβούμενη ἀπό τά γεγονότα καί παρακινούμενη ἀπό τόν ἀντιδραστικό τύπο τῆς ἐποχῆς, διατάσσει τή συγκέντρωση μεγάλης δύναμης στρατοῦ στή Θεσσαλία, γιά νά ἀποκαταστήσει δῆθεν τή τάξη ἀπό τούς "ἀναρχικούς". Ἔτσι ἀποκαλοῦνται πάντα ὅσοι ζητοῦν τό δίκιο τους.

Μά δέν ἀνησύχησε μόνο ἡ κυβέρνηση Δραγούμη, ἀλλά καί οἱ πρεσβευτάδες τῆς Γαλλίας, Ρωσίας, Ἀγγλίας, πού ἔκαναν διαβήματα καί ἔβαλαν τό Τοῦρκο συνάδελφό τους νά ὑποδείξει στήν Ἑλληνική κυβέρνηση, ὅτι ἡ Τουρκία δέν μπορεῖ νά μείνει ἀπαθής, γιατί θίγονται τά συμφέροντα τῶν Τούρκων γαιοκτημόνων, παλιά ἡ τακτική.

Μά ἐκεῖ πού ἔρριξαν τό βάρος του οἱ κολλῆγοι ἦταν τό συλλαλητήριο τῆς Λάρισας πού προγραμματίσθηκε γιά τίς 6 Μάρτη.

./..

Ἄν καί στό συλλαλητήριο αὐτό οἱ ἐξαθλιωμένοι ἀγρότες μετά ἀπό προτροπή τῶν δημάρχων πῆραν μέρος ἄοπλοι, ἡ κυβέρνηση ποός μεγάλη ἱκανοποίηση τῶν τσιφλικάδων καί τῶν συμμάχων τους δέν δίστασε νά χύσει αἷμα, χρησιμοποιῶντας κι'αὐτή τή φορά τά ἴδια τά παιδιά τῶν ἀγροτῶν, τά στρατευμένα νειᾶτα.

Στό Κιλελέρ (τό σημερινό χωριουδάκι Κυφέλη) κατά προτροπή τοῦ διευθυντῆ τῶν Θεσσαλικῶν σιδηροδρόμων Πολίτη οἱ τσολιάδες βάρεσαν στό φαχνό "τά σκυλιά" κατά τήν ἔκφρασή του, πού ἐπιχείρησαν νά σταματήσουν τό τραῖνο καί νά πᾶνε χωρίς εἰσητήριο στή Λάρισα καί νά πάρουν μέρος στό συλλαλητήριο. Πρῶτοι μάρτυρες τῆς μερας οἱ: Ντα-φούλης καί Μπόκας. Πανομοιότυπα τά συμβάντα στό ἑπόμενο χωριό Τσου-λάρ, μέ θῦμα τόν 'Ακριβούση.

Ἄγρια κι'ἀδίστακτη ἀντιμετώπιση τῶν ἀγροτῶν ἐπίσης στήν εἴσοδο τῶν Φαρσάλων, στίς παρυφές τῆς Λάρισας, γιά νά ἐμποδισθοῦν νά μποῦν μέσα. Τό θάρρος κι'ἡ ἀπόγνωση τῶν Κολλήγων νίκησε καί παρά τίς ἐπανειλλημένες προσπάθειες τῶν ὀργάνων τῆς κυβέρνησης, τοῦ Νομαρχη Πεπέ 'Αργυρόπουλου καί τοῦ Μεράρχου Ψαροδήμου, πέτυχε νά συγκροτηθεῖ τό συλλαλητήριο καί στό ψήφισμά του νά ἀπαιτήσει τήν ἄμεση ἀπαλλοτρίωση τῶν τσιφλικιῶν καί τή διανομή τῶν κτημάτων Ζάππα, πού οὔτε λίγο οὔτε πολύ, κατεῖχαν ἔκταση 350 χιλ. στρεμμάτων.

Τό συλλαλητήριο τῆς Λάρισας ἀκολούθησε ὡς συνήθως τρομοκρατία καί συλλήψεις. 'Εκατοντάδες ἀγρότες ἔμειναν γιά μῆνες παράνομα στή φυλακή μέ κατάληξη τή παραπομπή τῶν "πρωταιτίων" τῆς Λάρισας καί τῆς Καρδίτσας στίς σημένες δίκες τῆς Λαμίας καί Χαλκίδας ἀντίστοιχα.

Εὐτυχῶς οἱ ἔνορκοι περιέσωσαν τήν ὑπόληψη τῆς δικαιοσύνης καί ἀθώωσαν τούς ἥρωες τοῦ Θεσσαλικοῦ κάμπου. Τά ἐπεισόδια τῆς Λάρισας ἀκολούθησε θυελλώδικη συζήτηση στίς 8 τοῦ Μάρτη στή Βουλή, ὅπου ὁ Δραγούμης συνεπικουρούμενος ἀπό τόν 'Αττικάρχη Ράλλη, πολέμησε μέ λύσσα τά συμφέροντα τῶν ἀγροτῶν καί προσπάθησε νά διασύρει τόν ἀγώνα τους. Βέβαια παρά τίς διώξεις οἱ Κολλῆγοι συνέχισαν τόν ἀγώνα τους μέχρι τήν τελική νίκη, στήν ὁποία βοήθησε ἡ πίεση τῶν ἱστορικῶν στιγμῶν τοῦ διχασμοῦ τοῦ 1917.

'Η κυβέρνηση Βενιζέλου, πού διαδέχθηκε τή κυβέρνηση τοῦ Δραγούμη, ἀφοῦ ἀμφισταλαντεύτηκε ἐπί ἑφτά χρόνια ἀνάμεσα στήν ἄποψη γιά διατήρηση τῶν τσιφλικιῶν καί στήν ἀπαλλοτρίωσή τους, τό 1917 γιά νά ἐξασφαλίσει τήν ὑποστήριξη τῶν ἀγροτῶν στή διαμάχη της μέ τούς

./..

Κωνσταντινικούς, πῆρε τό μέρος τῶν ἀγροτῶν κι'ἔβαλε μπροστά τή διαδικασία ἀπαλλοτρίωσης. Καί πάλι ὅμως, ὄχι ὅπως τή ζητοῦσαν οἱ ἀγρότες, ἀλλά μετά ἀπό ἀποζημίωση τῶν ἰδιοκτητῶν τσιφλικάδων.

Ἡ ἀγροτική μεταρρύθμιση τοῦ 1917 τῆς Κυβέρνησης Βενιζέλου, ἀκακόπηκε τό 1920-21 ἀπό τό Γούναρη γιά νά ξανακινηθεῖ ἀναγκαστικά μετά τή καταστροφή τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἡ μεταρρύθμιση αὐτή ἄφησε ἀπ'ἔξω τά μοναστηριακά χτήματα πού ἔμειναν σχεδόν ἄθιχτα μέχρι σήμερα, ἀφοῦ ἐξαιρέθηκαν κι'ἀπό τίς κατοπινές ἀπαλλοτριώσεις μέχρι τό 1952.

Ἡ μέ ἀποζημίωση ἀπαλλοτρίωση τῶν τσιφλικιῶν, ἀποζημίωση πού ρίχτηκε στή πλάτη τῶν ἀγροτῶν, τό βάρος ἀπό τήν ἀποκατάσταση τῶν προσφύγων καί ὁ σχηματισμός ὁριακῶν ἐκμεταλλεύσεων, ἀποτέλεσαν τή βάση γιά τή κατοπινή ἐκμετάλλευση τῶν ἀγροτῶν.

Ἀπό τή διανομή τῶν γαιῶν ντόπιοι καί πρόσφυγες ἀγρότες ἀπόχτησαν, κατά τό καθηγητή Βεργόπουλο, νοικοκυριά ἀξίας 58.000 δρχ. καί βρέθηκαν χρεωμένοι μέ 70.000 δρχ. γιά τήν ἀποζημίωση τῶν τσιφλικάδων καί ἐπιστροφή τῶν δανείων τοῦ κράτους γιά ἀγορά ζώων, ἐργαλείων, σπόρων κ.λ.π.

Ἡ "ἀποκατάσταση" τῶν ἀγροτῶν πού ἦρθε σάν ἀποτέλεσμα ἀγώνων 150 χρόνων, δέν ἄλλαξε δυστυχῶς τή κατάσταση δραστικά γι'αὐτούς. Ἁπλά οἱ μηχανισμοί ἐκμετάλλευσης ἄλλαξαν μορφή.

Ἡ "δεκάτη" ἔγινε φόρος ἐπί τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς κι'ἀργότερα φόρος ἐπί τῶν πωλουμένων ἀγροτικῶν προϊόντων.

Ἡ παθητική διαμόρφωση τῶν ἀγροτικῶν ἐκμεταλλεύσεων ἔδωσε τήν εὐκαιρία στούς τοκογλύφους καί τήν Ἐθνική Τράπεζα στήν ἀρχή κι'ἀργότερα στήν Ἀγροτική Τράπεζα, γιά ἀφαίρεση μεγάλου μέρους τῆς δουλειᾶς τῶν ἀγροτῶν ἀπό τά χέρια τους.

Ἡ διαμόρφωση πολύ μικρῶν ἀγροτικῶν ἐκμεταλλεύσεων καί παράλληλα ὁ πόλεμος πρός τούς ἀγροτικούς συνεταιρισμούς σέ συνδυασμό μέ τή πολιτική τιμῶν γιά τά ἀγροτικά προϊόντα, δέν ἔδωσαν τή δυνατότητα ποτέ γιά συσσώρευση στόν ἀγροτικό τομέα καί τό ἀπαραίτητο δυνάμωμα τῆς οἰκονομίας τῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν, δυνάμωμα πού θά τούς ἐνίσχυε στόν ἀγώνα τους ἐνάντια στούς μηχανισμούς ἀπορρόφησης τοῦ ἀγροτικοῦ πλεονάσματος ἀπό τό ἐμπορομεσιτικό κύκλωμα.

Τό ἀστικό κατεστημένο βρῆκε τά κανάλια μέσα ἀπό τήν "ἀποκατάσταση" τῶν ἀγροτῶν νά πετύχει τό βασικό του στόχο φτηνά ἀγροτικά προϊόντα, γιά φτηνά ἐργατικά χέρια, γιά ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας.

Ὁ ἀγρότης, ἐνῶ τυπικά ἔνινε ἰδιοκτήτης, στήν οὐσία ἔγινε ὁ σκλάβος τῆς "ἰδιοκτησίας" του, γιά καλύτερη τροφοδότηση τοῦ ἐμποροβιομηχανικοῦ κυκλώματος.

Τό ἀγροτικό νοικοκυριό μέ τήν ἀδύναμη δομή του, τεχνική καί οἰκονομική, μή ἔχοντας τή δύναμη νά ἐπηρεάσει τό μηχανισμό τιμῶν, σάν μόνο δρόμο ἐπιβίωσής του εἶχε τήν ἐντατικοποίηση τῆς παραγωγῆς, κύρια μέ τήν προσφορά περισσότερης δουλειᾶς, γιά μεγαλύτερη παραγωγή καί μεγαλύτερο εἰσόδημα. Ἔγινε αὐτό δηλαδή, πού οἱ οἰκονομολόγοι τό λένε "διεστραμμένη οἰκονομική συμπεριφορά" ἀφοῦ τό πέσιμο τῶν τιμῶν δέν ὁδηγοῦσε σέ μικρότερη, ἀλλά μεγαλύτερη παραγωγή τῶν διάφορων ἀγροτικῶν προϊόντων.

Ἡ ἀδυναμία τῶν ἀγροτικῶν ἐκμεταλλεύσεων εἶχε ἀκόμα σάν συνέπεια τή συνεχῆ χρέωση τῶν ἀγροτῶν ἀπό τό χρηματοπιστωτικό σύστημα, διαδικασία πού ἀποτέλεσε καί ἀποτελεῖ μέχρι σήμερα ἕνα ἀκόμα κανάλι ἀπορρόφησης ἀπό τόν ἀγροτικό τομέα.

Τά χαμηλά δῆθεν ἐπιτόκια καί ἡ εὔνοια πρός τούς ἀγρότες εἶναι τό λιγώτερο ψεύτικα, ἄν γίνει ὁ συνδυασμός τοῦ ἐπιτοκίου μέ τό ρυθμό ἀνακύκλωσης στό ἀγροτικό καί στούς ὑπόλοιπους τομεῖς.

Ἔτσι μέ τιμές πάντα κάτω ἀπό τό κόστος, ὁ ἀγρότης ὄχι μόνο κέρδος δέν μπορεῖ νά ἀποκομίσει ἀπό τή δραστηριότητά του, ἀλλά ἄν ἀφαιρέσει ἀπό τήν ἀκαθάριστη ποσοδό του τήν ἀξία τῆς δουλειᾶς του, ἔστω καί μέ βάση τό μεροκάματο ἀνειδίκευτου ἐργάτη, καί τήν ἀξία τῶν ὑλικῶν πού χρησιμοποίησε στή διαδικασία τῆς παραγωγῆς, δέν μέν ει ὑπόλοιπο γιά τήν ἀμοιβή τοῦ παράγοντα ἔδαφος, δέν ὑπάρχει δηλαδή περιθώριο γιά ἔννειο πρόσοδο,στοιχεῖο πού χαρακτηρίζει τή καπιταλιστική παραγωγή πέρα ἀπό τό κέρδος. Σάν συμπέρασμα βγαίνει, ὅτι μέσα στήν ὑπάρχουσα κοινωνική δομή, τό χωράφι τοῦ ἀγρότη, πού ἔγινε δικό του μέ συνεχεῖς ἀγῶνες καί τό πλήρωσε περισσότερες ἀπό μιά φορές, στήν οὐσία δέν εἶναι δικό του. Εἶναι ἁπλᾶ, ἕνα ἐργαλεῖο στά χέρια του, ὅπως τό σφυρί καί τό μυστρί τοῦ χτίστη, γιά νά βγάλει ἕνα μεροκάματο πού εἶναι μάλιστα μικρότερο κι'ἀπ'αὐτό τοῦ ἀνειδίκευτου ἐργάτη.

./..

'Απ'τό ἁπλό αὐτό γεγονός, ξεκινοῦν οἱ ἀγῶνες τοῆς ἀγροτιᾶς μας πού εἶναι γιά τούς παραπάνω λόγους, στήν οὐσία ἀνῶνες ταξικοί. 'Αγῶνες ἐνάντια στό ἐμπορομεσιτικό κύκλωμα, πού ἀπορροφᾶ τή μερίδα τοῦ λιονταριοῦ τοῦ ἀγροτικοῦ πλεονάσματος, στό χρηματοπιστωτικό κύκλωμα, πού ἐπίσης εἶναι ἐκμεταλλευτής τοῦ ἀγρότη καί ἀπέναντι στή βιομηχανία, πού μέσα ἀπ'τίς τιμές τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων ἀπομηζᾶ τό ὑπόλοιπο τοῦ κόπου τοῦ ἀγρότη.

Σήμερα, ἑβδομήντα χρόνια ἀργότερα, ἡ ἐκμετάλλευση τῶν ἀγροτῶν ἀπό τούς τσιφλικάδες τοῦ περασμένου αἰώνα, ὄχι μόνο δέν ἐξαλείφτηκε ἀλλά καί σήμερα συνεχίζεται μετεξελιγμένη σέ διάφορες μορφές. Γι'αὐτό κι'οἱ ἀγῶνες τῶν ἀγροτῶν συνεχίζονται ἀμείωτοι.

'Ο ἀγώνας τῶν ἀγροτῶν στά πλαίσια τοῦ ΕΑΜ ἦταν ὡς ἕνα βαθμό ὁ ἴδιος ἀγώνας, ὅπως τοῦ 1821 γιά ἐθνική ἀπελευθέρωση, ἀλλά ταυτόχρονα γιά κοινωνική ἀπελευθέρωση. 'Αγώνας ἐνάντια στό "κοτζαμπάση" πού πῆρε τώρα τή μορφή τοῦ ἐμπορομεσίτη. Τζαμπάση τό λένε ἀκόμα στήν ἠπειρωτική 'Ελλάδα, ἴσως ἡ ἴδια λέξη μέ τό κοτζαμπάσης.

Τά ἀγροτικά συλλαλητήρια γιά κατάργηση τῶν τσιφλικιῶν πού ἦταν μηχανισμός δυνάστευσης ἔγιναν τώρα συλλαλητήρια γιά τιμές ἀσφάλειας, πού μόνιμα μέχρι σήμερα τοποθετιοῦνται κάτω ἀπό τό κόστος.

'Ο Γεωργικός Πεδινός Σύλλογος πού καθοδήγησε τόν ἀγώνα γιά τήν ἀπαλλοτρίωση τῶν τσιφλικιῶν πῆρε τή μορφή τῆς 'Ομοσπονδίας τῶν 'Αγροτικῶν Συλλόγων, πού καθοδηγεῖ τούς διεκδικητικούς ἀγῶνες τῶν ἀγροτῶν μας καί εἶναι τό ἴδιο μισητή ἀπό τή κυβέρνηση καί τά συμφέροντα πού ἐκπροσωπεῖ, ὅπως ἦταν κι'ὁ Γεωργικός Πεδινός Σύλλογος ἀπό τή κυβέρνηση τοῦ Δραγούμη καί τούς Τσιφλικάδες.

'Αναρχικοί καί ἀριστεροχουντικοί ἀποκαλοῦνται καί σήμερα οἱ διεκδικοῦντες τά δίκαιά τους ἀγρότες, ὅπως ἀναρχικοί χαρακτηρίστηκαν οἱ σκλάβοι τοῦ Θεσσαλικοῦ κάμπου, οἱ ποπολάροι τῆς Ζακύνθου, οἱ Καρμανιόλοι τῆς Σάμου καί τόσοι ἄλλοι ἀγρότες στή προσπάθειά τους γιά κατάργηση τοῦ διαδόχου τῆς τούρκικης σκλαβιᾶς.

"Οπως καί τότε, ἡ κυβέρνηση Δραγούμη δέν δέχτηκε τούς ἀντιπρόσωπους τοῦ Γεωργικοῦ Πεδινοῦ Σύλλογου, ἔτσι καί σήμερα ἡ κυβέρνηση δέν δέχεται τούς ἀντιπροσώπους τῶν ἀγροτικῶν συλλόγων γιά παρουσίαση τῶν αἰτημάτων τους.

./..

Τό ἴδιο ἀδιάντροπα μέ τίς ἀστικές κυβερνήσεις τῆς ἀρχῆς τοῦ αἰῶνα, πού προεκλογικά ὑπόσχονταν τή λύση τῶν προβλημάτων τοῦ ἀγρότη, ὑπόσχεται καί ἡ σημερινή κυβέρνηση τή μετατροπή τῶν ἀγροτῶν μας σέ ἐπιχειρηματίες.

Κι'ἀκόμα πασχίζει τή μετατροπή τῶν ἀγροτῶν μας, μέσα ἀπό τούς μηχανισμούς τῆς Ε.Ο.Κ. καί τοῦ πολυεθνικοῦ κεφάλαιου, μέ τό θεσμό τῶν ἀνωνύμων ἑταιρειῶν σέ φτωχούς κολλήγους τοῦ διεθνοῦς κεφάλαιου μέσα στήν ἴδια τους τή χώρα, ἐνῶ ταυτόχρονα "σχίζει τά ἱμάτιά" της γιά τά πλεονεκτήματα τῆς ἔνταξης στήν Ε.Ο.Κ.

Οἱ ἀγρότες μας ὅμως δέν πρόλειται νά πέσουν στίς νέες παγίδες. Οἱ ἐκλογές τῆς 20ης Νοέμβρη ἔδειξαν τό πνεῦμα καί τή θέληση τῶν ἀγροτῶν, νά ἀπαλλαγοῦν ριζικά αὐτή τή φορά ἀπό τήν ἐκμετάλλευση τοῦ μόχθου τους.

Ἡ ὀργάνωσή τους στούς ἀγροτικούς συλλόγους καί τίς συνεταιριστικές ὀργανώσεις, μόνη λύση γιά τό ξεκαθάρισμα τοῦ κατεστημένου καί τήν προάσπιση τῆς παραγωγῆς τους, καί ἡ ἀγωνιστική τους κινητοποίηση, εἶναι τά ἑπόμενα βήματα τῆς πορείας τους γιά τήν ἀλλαγή.